

Datum 2020-11-25
Diarienummer 1086/20

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se

Göteborgs Stads yttrande över remiss En mer likvärdig skola - minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning (U2020-02667-S)

Yttrande

Göteborgs Stad har den 26 juni 2020 erhållit rubricerat ärende på remiss. Yttrandet ska vara Utbildningsdepartementet tillhanda senast den 30 november 2020.

Göteborgs Stad tillstyrker i huvudsak utredningens förslag som rör skolvalssystem, urvalsgrunder och ett samlat sektorsbidrag, men avstyrker förslagen att Statens skolverk ska regionaliseras och ha ansvar för skolvalssystemet.

Göteborgs Stad avstyrker också förslaget om att resursförstärkningen till skolan ska finansieras genom en omfördelning av det generella statsbidraget.

Kapitel 3 – Ansvaret för förskoleklassen, grundskolan och grundsärskolan

3.12.1 Staten bör ta ett större ansvar för skolans likvärdighet bland annat genom att Skolverket etableras regionalt

Göteborgs Stad delar utredningens bedömning om att det systematiska kvalitetsarbetet med resultatuppföljning, analys och riktade relevanta insatser behöver stärkas. Att som utredningen föreslår införa en regional organisation för Statens skolverk bedömer Göteborgs Stad utifrån sin kontext däremot inte att vara rätt väg att gå för att öka likvärdigheten. En regional skolverksorganisation riskerar enligt Göteborgs Stad att skapa otydlighet kring var ansvaret ligger för styrning och ledning av skolverksamheten.

Utredningen föreslår också att den regionala skolverksorganisationen skulle ha till ansvar att hantera behovet av nyetableringar av friskoleenheter. I detta avseende är Göteborgs Stad av den uppfattningen att ett sådant ansvar istället

bör finnas hos lägeskommunen eftersom all kapacitetsbedömning och elevprognoser bör finnas samlade där.

Kapitel 4 – Likvärdighet och skolsegregation

4.6.1 Aktivt verka för en allsidig social sammansättning

Göteborgs Stad *tillstyrker* utredningens förslag.

Göteborgs Stad ställer sig positiv till att en inriktningsbestämmelse införs i skollagen om att huvudmän för förskoleklass och grundskola aktivt ska verka för en allsidig social sammansättning av elever på sina skolenheter. Göteborgs Stad menar dock att det måste finnas realistiska förväntningar på vilken effekt inriktningsbestämmelsen kan ha i praktiken, eftersom den aktiva verkan måste ske inom ramen för annan lagstiftning, däribland diskrimineringslagstiftningen. Göteborgs Stad menar att bestämmelsen inte får innebära att kommunen får kritik eller föreläggande för att inte har verkat tillräckligt aktivt. Vad gäller rektors ansvar menar Göteborgs Stad att klass- och gruppindelning primärt alltid måste göras utifrån pedagogiska bedömningar.

Kapitel 5 – Gemensamt skolval

5.7.1 Ansökan om skolplacering

Göteborgs Stad *tillstyrker* utredningens förslag.

Göteborgs Stad instämmer i utredningens bedömning att förslagen om skolplaceringar, skolvalssystem och urvalsgrunder ger huvudmän för skolan fler verktyg för att jobba med likvärdighet och för att motverka segregation. Enligt Göteborgs Stad skapar det en tydlighet att samma reglering gäller för både kommunal och enskilda huvudmän. Stadsledningskontoret ställer sig därför positiv till att skolvalet regleras i skollagen med formuleringen att ”Elevens vårdnadshavare i en ansökan ska ange önskemål om skolplaceringen [...]”. Göteborg Stad gör dock bedömning att detta i sig inte kommer att leda till att alla vårdnadshavare gör ett val. Det kommer alltid att finnas situationer där vårdnadshavare av olika anledningar inte ansöker aktivt.

5.7.2 Ett gemensamt skolvalssystem

Göteborgs Stad *tillstyrker* utredningens förslag.

Göteborgs Stad ställer sig positiv till förslaget om en gemensam antagning till både kommunala och fristående skolor. Grundtanken med ett sådant förfarande skulle enligt Göteborgs Stad innebära stora planeringsvinster. Sannolikt skulle även vårdnadshavare uppskatta att ansökningar till olika önskade skolor samordnades. Det skulle ge en större överblickbarhet, transparens och i övrigt förenkla hanteringen för vårdnadshavarna att söka skola.

5.7.3 Skolverket ska ansvara för skolvalssystemet

Göteborgs Stad *avstyrker* utredningens förslag.

Göteborgs Stad avstyrker utredningens förslag att Statens skolverk regionalt ska ha ansvar för skolvalssystemet. Göteborgs Stad ställer sig däremot positiv till att det är lägeskommunen som ska ansvarar för skolvalssystemet.

Göteborg Stads erfarenhet är att det krävs stor kännedom om lokala förhållanden för att en antagningsmyndighet ska kunna ta hänsyn till alla de faktorer som behöver beaktas för att elever ska få en skolplacering som både är funktionell för skolhuvudmannen och samtidigt upplevs rimlig av elev och vårdnadshavare. Under en skolvalsprocess behöver en placeringsmyndighet stämma av relationen mellan kapacitet, olika elevers behov, ansökningar och migration vid fler tillfällen än vad utredningen beskriver och utgår från i sitt förslag. Göteborgs Stad handlägger cirka 70 ansökningar, mestadels in- och omflyttningar, per vecka. Under våren 2020 genomförde Göteborg Stads grundskoleförvaltning fem större omkörningar av antagningen och ett oräkneligt antal mindre utifrån ändrade förutsättningar. Utredningens förslag förutsätter alltså en mer statisk planeringssituation som är mer förutsägbar och överblickbar än vad som är fallet i verkligheten.

Ett regionaliserat skolvalssystem kräver dessutom en byråkratisk överbyggnad kopplad till en administration som är beroende av huvudmännens lokalkännedom för att kunna fungera. Det innebär att skolans huvudmän till viss del ändå behöver hantera skolvalets förutsättningar. Göteborg Stads uppfattning är att ett gemensamt skolvalssystem kan realiseras utan centralisering till en statlig myndighet med byråkrati och dubbelarbetet på lokal och regional nivå som följd.

Göteborgs Stad delar inte heller utredningens bedömning att ett kommunalt ansvar för skolvalssystemet inte skulle kunna garantera likvärdighet vid tillämpningen.

5.7.4 Uppgift om dimensionering och urvalsgrunder

Göteborgs Stad *avstyrker* utredningens förslag, förutom förslaget om prövning av urvalsgrunderna som *tillstyrks*.

Utifrån Göteborgs Stad ställningstagande kring ansvar för skolvalssystemet ska dimensionering och kapacitet fortsatt vara en angelägenhet för lägeskommunen. Det finns ett stort behov av en sammantagen hantering av detta. Lägeskommunen behöver därmed få större möjligheter än idag att inhämta uppgifter om fristående skolors dimensionering men även andra uppgifter som kan underlätta för lägeskommunen att planera, både på lång och kort sikt, för att alla elever ska få en rimlig skolplacering.

Göteborgs Stad ställer sig positiv till förslaget om prövning av urvalsgrunder på förhand, jämfört med dagens system där Skolväsendets

överklagandenämnd prövar placeringsbeslut i efterhand. Det är Göteborgs Stads bedömning att förslaget ger vårdnadshavare och elever bättre förutsättningar till överblick över vilka förutsättningar som gäller för ansökan och skolplaceringar än vad fallet är idag.

5.7.5 Skolbyte sker vid terminsstart som huvudregel

Göteborgs Stad *tillstyrker* utredningens förslag.

Göteborgs Stad ställer sig bakom förslaget om samordnade skolbyten. Förslaget kan bidra till att ge ett lugn och skapa bättre förutsättningar till arbetsro på många skolor, vilket sannolikt leder till högre kunskapsresultat. En minskad elevomsättning kan också ge bättre förutsättningar för huvudmän att planera verksamheten, både ekonomiskt och kvalitetsmässigt, samt ge förutsättningar för bättre och mer tillförlitlig uppföljning av olika kvantitativa mått så som närvarostatistik, kränkingsärenden etcetera.

Utredningen föreslår att skolbyten mitt i terminen enbart ska kunna genomföras vid särskilda skäl. För att detta ska kunna hanteras på ett bra sätt behöver Statens skolverk ta fram en tydlig vägledning hur särskilda skäl ska tolkas.

5.7.6 Överklagande av Skolverkets beslut

Göteborgs Stad *tillstyrker* utredningens förslag.

Förslaget om att kunna överklaga ett underkännande av huvudmannens urvalsgrunder hos allmän förvaltningsdomstol är enligt Göteborgs Stad bra och rimligt.

Göteborgs Stad är positiv till utredningens förslag om att vårdnadshavare endast kan överklaga beslut som innebär ett nekande av skolplacering på grund av organisatoriska eller ekonomiska svårigheter. Göteborgs Stad instämmer i utredningens bedömning att det behövs ett förtydligande av vad organisatoriska och ekonomiska svårigheter innebär i praktiken. I dagsläget används dessa skäl på väsentligt olika grunder eftersom avgörandet i Högsta domstolen öppnat upp för det. Detta skapar osäkerhet både hos huvudmän och vårdnadshavare om vilka regler som gäller och under vilka omständigheter vilket försvårar skolplaceringsarbetet

5.7.7 Sekretess hos Skolverket

Göteborgs Stad *tillstyrker* utredningens förslag.

Eftersom Göteborgs Stad är av den uppfattningen att lägeskommunen ska ansvara för och hantera skolval för alla elever är det naturligt att uppgifter om enskilda personliga förhållanden omfattas av sekretess hos lägeskommunen. Detta är en viktig förutsättning för att kunna hantera en samordnad skolplacering som omfattar flera huvudmän.

Kapitel 6 – Principer för placering, mottagande och urval

6.5.1 Principer för placering och urvalsgrunder för skolor med kommunal huvudman

Göteborgs Stad *tillstyrker* utredningens förslag.

Göteborgs Stad ställer sig positiv till de urvalsgrunder som utredningen föreslagit. När det gäller urvalsgrunden kvot, bedömer Göteborgs Stad att ett förtydligande behöver göras i förarbeten för hur huvudmännen ska kunna tillämpa denna utan att den står i konflikt med någon av diskrimineringsgrunderna eller regler om dataskydd (alltså registerlagstiftning).

Urvalsgrunden lika möjligheter bedöms av Göteborgs Stad primärt vara applicerbart för skolval till högstadiet.

Kapitel 9 – Skolans resurser: slutsatser och förslag

9.2.2 Slå samman flera av de riktade statsbidragen till ett sektorsbidrag och tillför ytterligare resurser

Göteborgs Stad *tillstyrker* utredningens förslag, men *avstyrker* förslaget om ett nytt sektorsbidrag finansierat genom omfördelning av de generella statsbidragen.

Göteborgs Stad ställer sig positiv till förslaget om att lägga samman majoriteten av dagens riktade stadsbidrag till ett sektorsbidrag. Genom förslaget kan en stor del av den administration som idag läggs ner i planerings- och uppföljningsarbetet reduceras samtidigt som det skapar mer långsiktiga förutsättningar för huvudmännens utvecklingsarbete utifrån att bidragen löper över flera år. Utredningen föreslår att Statens skolverk ska fastställa bidragets storlek vid årets början. Göteborgs Stad anser dock att tidpunkten är problematisk då kommunernas budget fastställs långt tidigare. Stadsbidragsförordningen bör utformas så att den följer kommunallagens regleringar om kommuners budgetprocess och de tidsangivelser som finns där.

Göteborgs Stad *avstyrker* utredningens förslag gällande finansiering av det utökade sektorsbidraget om 3 miljarder kronor. Utredningen föreslår att finansieringen ska ske genom en omfördelning från de generella stadsbidragen. Betänkandet innehåller dock inte någon analys av de konsekvenser förslaget kan få för annan kommunal verksamhet som förskola, äldreomsorg, insatser för funktionsnedsatta eller individ- och familjeomsorg. Utifrån vilka grunder dessa verksamheter skulle vara mindre prioriterade än skolan framgår inte av utredningen. Göteborgs Stad förordar i stället en minskning av de riktade statsbidragen och en motsvarande ökning av det generella statsbidraget i kombination med införande av socioekonomiska faktorer i delmodellen för grundskolan i kostnadsutjämningsystemet.

Utredningen inte har satt resurstilldelningen i skolan över tid i relation till övriga verksamheter. Det saknas därmed grund för att motivera ett förslag om överföring av resurser från en verksamhet till en annan verksamhet.

Göteborgs Stad vill i sammanhanget lyfta fram att utredningen *Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning (SOU 2020:33)* inte föreslår något sektorsbidrag. Det är Göteborgs Stads bedömning att samtliga utbildningsverksamheter inom det offentliga skolväsendet bör hanteras efter samma bidragsprinciper.

9.2.3 Förändra beräkningen av grundbeloppet

Göteborgs Stad *avstyrker* utredningens förslag i sin nuvarande formulering.

Göteborgs Stad delar utredningens bedömning att kommunernas särskilda ansvar för skolväsendet medför kostnader som inte enskilda huvudmän har. Göteborgs Stad bedömer dock att utredningens förslag sannolikt kommer att leda till nya, komplicerade och utdragna tvister om hur kommuner beräknat och redovisat avdraget. Ett schablonavdrag skulle enligt Göteborgs Stad kunna vara ett alternativ som bör övervägas.

9.2.4 Skolpengen följer i vissa fall eleven med viss fördröjning

Göteborgs Stad *avstyrker* utredningens förslag.

Göteborgs Stad anser att intentionerna med förslaget är goda men skolor med ekonomiska utmaningar kommer endast mycket marginellt få bättre förutsättningar med föreslagen reglering. Den stora omflyttningen av elever sker oftast i samband med läsårs- eller terminsstart och dessa elevförändringar omfattas inte av förslaget. Det är oftast inför läsårsstart som skolor hamnar i ekonomiska svårigheter, tjänstefördelningen kan redan vara gjord, och man kan, ur ett ekonomiskt perspektiv, få ofördelaktiga klasstorlekar mm.

9.2.5 Uppföljning av hantering av tilläggsbeloppet

Göteborgs Stad *tillstyrker* utredningens förslag.

9.2.6 Frågan om ett större statligt sektorsbidrag behöver utredas vidare

Göteborgs Stad förordar inte ett större statligt sektorsbidrag utifrån samma motivering som under punkt 9.2.2.

Göteborgs Stad har identifierade några områden som bör beaktas i det kommande utredningsarbetet kring de förslag som läggs i betänkandet:

- Utredningen föreslår en ökad statlig reglering på ett antal områden, vilket medför en risk för ökad otydligheten mellan den statliga och kommunala nivån och att förståelse och ansvarsutkrävande mellan de olika nivåerna kan försvåras.

- Den kommunala budgetprocessen kan påverkas. Hur kommer det lokala ekonomiska ansvaret för skolan se ut, kommer det vara olika för förskola, grundskola, gymnasium och vuxenutbildning?
- Riskerar förslagen skapa inlåsnings effekter på det lokala planet, exempelvis samverkan och samutnyttjande mellan olika kommunala sektorer och skolformer?
- Kommunala regler kring exempelvis hantering av ekonomiskt resultat mellan olika år. En ökad finansiering genom statsbidrag, som i nuläget inte kan periodiseras eller föras mellan åren, kan medföra ett ”ryckigt” ekonomiskt agerande på såväl skolenhetsnivå som huvudmannanivå.
- Kommer den nationella nivån kunna presentera de ekonomiska förutsättningarna, dvs statsbidrag, i god tid i förhållande till berörda huvudmän? Nuvarande erfarenheter visar att besked om olika statsbidrag kommer sent och inte är harmoniserade till kommunernas planerings- och budgetprocesser.

Vid behandlingen av ärendet i kommunstyrelsen förekom skiljaktiga meningar:

Jörgen Fogelklou (SD) yrkade att kommunstyrelsens yttrande skulle ha den lydelse som framgår av yrkande från SD den 17 november 2020 (bilaga A).

Daniel Bernmar (V) yrkade att kommunstyrelsens yttrande skulle ha den lydelse som framgår av yrkande från V, MP och S den 20 november 2020 (bilaga B).

Ordföranden Axel Josefson (M) yrkade att kommunstyrelsens yttrande skulle ha den lydelse som anges ovan enligt stadsledningskontorets förslag och avslag på yrkande från SD den 17 november 2020 (bilaga A) och yrkande från V, MP och S den 20 november 2020 (bilaga B).

Vid omröstning i huvudvotering röstade Helene Odenjung (L), Martin Wannholt (D), Hampus Magnusson (M), Jessica Blixt (D), Emmyly Bönfors (C) och ordföranden Axel Josefson (M) för bifall till Axel Josefsons yrkande.

Daniel Bernmar (V), Blerta Hoti (S), Karin Pleijel (MP), Marina Johansson (S), Grith Fjeldmose (S) och Jonas Attenius (S) röstade för bifall till Daniel Bernmars yrkande.

Jörgen Fogelklou (SD) avstod från att rösta.

Kommunstyrelsen beslutade med ordförandens utslagsröst att bifalla Axel Josefsons yrkande.

Jörgen Fogelklou (SD) reserverade sig mot beslutet till förmån för eget yrkande.

Elisabet Lann (KD) antecknade följande till protokollet: Om jag hade haft rätt att rösta hade jag röstat för bifall till Axel Josefsons yrkande.

Representanterna från S antecknade som yttrande en skrivelse från den 24 november 2020 (bilaga C).

Representanterna från D antecknade som yttrande en skrivelse från den 25 november 2020 (bilaga D).

Representanterna från V antecknade som yttrande en skrivelse från den 24 november 2020 (bilaga E).

Göteborg den 25 november 2020
GÖTEBORGS KOMMUNSTYRELSE

Axel Josefson

Mathias Sköld

Yrkande angående – Remiss från Utbildningsdepartementet – En mer likvärdig skola - minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning (SOU 2020 28)

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

1. Göteborgs svar ersätts med texten i bilaga 1 i detta yrkande.

Yrkandet

Sverigedemokraterna är i grunden djupt negativa till utredningen SOU 2020:48. Det ska i sammanhanget understrykas att vi är för valfrihet och därmed också negativa till lagändringar som inskränker eller påverkar rätten att välja skola. Vi är också förespråkare för ett system som idag, där **närhetsprincipen** gäller för barn och elever i förskola och grundskola och där eleven har möjlighet att söka till annan skola.

Bilagor:

Bilaga 1 - Yttrande över remiss – En mer likvärdig skola - minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning (SOU 2020 28)

Yttrande över remiss – En mer likvärdig skola - minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning (SOU 2020 28)

Yttrande

Göteborgs Stad har den 26 juni 2020 erhållit rubricerat ärende på remiss. Yttrandet ska vara Utbildningsdepartementet tillhanda senast den 30 november 2020.

Allmänt

Göteborgs Stad är i grunden djupt negativa till utredningen SOU 2020:48. Det ska i sammanhanget understrykas att vi är för valfrihet och därmed också negativa till lagändringar som inskränker eller påverkar rätten att välja skola. Vi är också förespråkare för ett system som idag, där **närhetsprincipen** gäller för barn och elever i förskola och grundskola och där eleven har möjlighet att söka till annan skola.

Göteborgs Stad menar därför att de förslag som lyfts fram inte kommer att ha någon bäring på huvudsyftet, nämligen att öka likvärdigheten i svensk skola. Tvärtom anser vi att effekten kommer att bli ökade kostnader för administration och ökad arbetsbörda för lärare och skolledare. Politiken borde snarare rikta in sig på att utreda varför vissa skolor fungerar väldigt väl medan andra inte gör det. Detta kan skilja enormt mycket i en och samma kommun, trots ungefär likvärdiga förutsättningar. Vi vänder oss således skarpt mot den generalisering och förenklade bild som präglar dagens skolpolitik och som saknar all förståelse för att många av de problem som idag är knutna till skolan har sin grund i den havererade migrationspolitiken.

Allsidig sammansättning m.m.

Utredningen föreslår att det i skollagen ska införas en bestämmelse om att skolorna ska verka för en allsidig sammansättning av elever. Vi är starkt negativa till detta och avstyrker förslaget med all kraft. Vi är negativa till den utveckling vi sett i Trollhättan och Göteborg, där elever bussas till andra skolor. Vi befarar att just bussning kommer att bli vanligt förekommande i det fall ett förslag om krav på allsidig sammansättning skulle genomföras.

Gemensamt skolval m.m.

Göteborgs Stad är skeptiska till införandet av ett aktivt skolval, då vi menar att detta kan komma i konflikt med närhetsprincipen. De barn som vill gå i skola nära hemmet ska också kunna få göra det. Ett aktivt skolval kan leda till att elever får gå i skolor som ligger långt bort. Vi anser även att det ska finnas ett samband mellan förskola och förskoleklass. Barnen ska inte behöva göra ett nytt val när de ska börja förskoleklass om det inte är nödvändigt.

Göteborgs Stad är också negativa till att införa urvalsgrunder såsom kvotering och lottning. Det är något vi under inga omständigheter kan ställa oss bakom. Skolvalet ska inte styras av vare sig politiker eller byråkrater, utan avgöras av eleverna och deras föräldrar. Vi är heller inte motståndare till att fristående skolor tillämpar kötid som urvalsgrund. Eftersom vi i första hand värnar närhetsprincipen blir det ett felaktigt resonemang att hävda att kötid ska förbjudas för fristående skolor p.g.a. att kommunala skolor inte får tillämpa kötid som huvudregel. Vi är däremot förespråkare av syskonförtur, då denna urvalsgrund underlättar föräldrarnas vardagspussel.

Göteborgs Stad säger nej till ett gemensamt och nationellt skolvalssystem för kommunala och fristående skolor. Det kan finnas problem med antagningsprocessen när en elev väljer flera olika skolor, men vi skulle hellre vilja se att systemet med samordnad antagning, som tillämpas i flera kommuner, utvecklas och blir praxis i hela landet.

Den föreslagna skolvalsmodellen innebär också att det byggs upp en superbyråkrati, vilket vi motsätter oss. ***Vi avstyrker därför förslagen som berör Skolverkets roll vid skolplaceringar.***

Skolans resurser m.m.

Göteborgs Stad avstyrker förslagen i utredningen som berör inrättande av ett sektorsbidrag samt förändrad beräkning av grundbeloppet.

Yrkande angående Remiss från Utbildningsdepartementet – En mer likvärdig skola - minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning (2020:28)

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

1. Att ersätta texten i stadsledningskontorets förslag till yttrande under rubriken **5.7.1 Ansökan om skolplacering** till nedanstående text:

”Göteborgs Stad *tillstyrker* utredningens förslag, under förutsättning att ett system med obligatorisk ansökan av skola införs tillsammans med andra förslag för att minska segregationen och ändra finansieringen, och inte som ensam åtgärd.

2. Att ersätta texten i stadsledningskontorets förslag till yttrande under rubriken **9.2.3 Förändra beräkningen av grundbeloppet** till nedanstående text:

”Göteborgs Stad *tillstyrker* utredningens förslag att förändra beräkningen av grundbeloppet, men förordar att avdraget från den kommunala huvudmannens kostnader ska fastställas till en fast procentandel som är tillräcklig för att täcka kommunernas merkostnader.

Göteborgs Stad delar utredningens bedömning att kommunernas särskilda ansvar för skolväsendet medför kostnader som inte enskilda huvudmän har. Göteborgs Stad bedömer att det finns en risk att utredningens förslag kommer att leda till nya, komplicerade och utdragna tvister om hur kommuner beräknat och redovisat avdraget. Ett fast avdrag skulle enligt Göteborgs Stad vara ett bättre alternativ.”

3. Yttrande över remissen angående En mer likvärdig skola - minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning (SOU 2020:28), i enlighet

med bilaga 4 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande och med ovanstående förändringar, översänds till Utbildningsdepartementet.

Yrkandet

Utredningens direktiv har inte inkluderat en fullständig översikt gällande frågor som bidrar till skolsegregation, exempelvis nuvarande utformning av det fria skolvalet och friskolesystemet. Gällande ansökan av skolplacering måste utredningens förslag hänga samman med övriga förslag för att ha effekt. Om ett system med obligatorisk ansökan av skola införs utan tex de av utredningen föreslagna förändringarna avseende urval, allsidig elevsammansättning för att minska segregationen, och lägre ersättning till fristående skolor eller andra segregationsbrytande åtgärder kommer förslaget inte att ha avsedd effekt.

Göteborgs Stads erfarenheter av skolplacering visar att trots stora informationskampanjer och aktivt arbete kring hela skolplaceringsprocessen kommer inte alla att ansöka om skolplacering. Vi anser det vara av stor vikt att understryka att om en vårdnadshavare inte väljer skola, ska det inte drabba barnet negativt.

Gällande förändring av grundbeloppet visar utredningen att andelen elever som går i friskolor minskar under perioder då det finns ovanligt många barn i skolålder och ökar när antalet skolbarn är lågt. Detta innebär att kommunen i praktiken tar ansvaret för att antalet elever varierar. Utredningen visar även att merkostnaden för detta är betydande och föreslår därför att ett avdrag ska göras när bidragen till fristående skolor fastställs. Stadsledningskontorets förslag till yttrande avstyrker dock utredningens förslag gällande beräkningen av grundbeloppet, med motiveringen att det kommer leda till tvister om hur kommuner beräknat. Vi instämmer i bedömningen att det kan bli mycket svårt för kommunerna att styrka sina merkostnader.

Det är av största vikt för det svenska skolsystemet och för landets kommuner att en ändring av grundbeloppet genomförs så att kommunerna kan kompenseras för det betydligt större ansvar de har för skolan. Därför bör Göteborgs Stad tillstyrka utredningens förslag att förändra beräkningen av grundbeloppet, men samtidigt föreslå ett annat genomförande. Beloppet bör fastställas till en fast procentandel, för att undvika dyra tvister. När friskolesystemet infördes 1992 var skillnaden 15%. Utredarna bör titta på vilken procentuell andel som kan vara aktuell idag för att täcka kommunernas merkostnader där den ursprungliga skillnaden på 15% kan vara en utgångspunkt.

Yttrande angående – Yrkande angående Remiss från Utbildningsdepartementet – En mer likvärdig skola - minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning (2020:28)

Socialdemokraterna välkomnar utredningen om likvärdig skola och instämmer i betänkandets huvuddrag. Vi ser möjligheter, om förslagen går igenom, att kunna öka förutsägbarheten för familjer i Göteborg genom skolspår och genom olika urval få en mer allsidig social elevsammansättning. Vi vill betona att ett införande av obligatoriskt skolval och gemensam antagning förutsätter att övriga förslag om urval, sammansättning och minskad ersättning till enskilda huvudmän går igenom. För att skapa mer rättvisa villkor och undvika resurskrävande tvister vill vi, istället för betänkandets förslag, se ett uttalat schablonavdrag för enskilda huvudmän och menar att 15 procent är en rimlig nivå.

Den svenska skolan har förvandlats till en marknadsplats, med allt större roll för vinstdrivande koncerner och storbolag. Utländska och inhemska entreprenörer med mycket kapital har identifierat den svenska skolan som en lukrativ bransch med mycket generösa villkor och goda möjligheter till vinstuttag. Vi ser utvecklingen tydligt i Göteborg, där nya aktörer vill in på marknaden - nu inriktade mot vinstpotentialen i socialt utsatta områden. Denna utveckling riskerar, om den blir verklighet, att ytterligare dränera kommunala förortsskolor på resurser och skikta elevsammansättningen efter klasstillhörighet. I slutändan är det barnen med störst behov av en kompensatorisk utbildning som är förlorare.

Socialdemokraterna har anledning att vara självkritiska i frågan om hur vi historiskt hanterat vinstintresset i svensk skola. Svenska folket, oavsett partipolitiska sympatier, är emot vinster i välfärden. Det är hög tid för politiska beslutsfattare, från vänster till höger, att inse att friskolereformen blev fel och har fått förödande konsekvenser för alla barns rätt till bra utbildning. För att åstadkomma en likvärdig skola måste regleringen av friskolorna skärpas och vinstjakten stoppas.

Remiss från Utbildningsdepartementet – En mer likvärdig skola – minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning (SOU 2020:28)

Yttrandet

Många av landets kommuner, i likhet med Göteborg, har stora utmaningar gällande skolsegregationen. Demokraterna anser att det är angeläget att huvudmännen utifrån lokala förutsättningar och behov aktivt verkar för en allsidig social sammansättning av elever på sina skolor. Att skriva in det i skollagen menar vi dock är överflödigt då kommuner redan idag, inom ramen för nuvarande lagstiftning, kan vidta en rad nödvändiga åtgärder för att bryta skolsegregationen. Göteborg har till exempel tidigare stängt skolor som bedömts ha en för ensidig elevsammansättning i socioekonomiskt avseende.

Det är också svårt att förstå hur bestämmelsen om den införs ska tolkas i förhållande till andra skyldigheter som kommunen har, så som att erbjuda elever en skolplacering i rimlig närhet till hemmet. Detta leder till att om bestämmelsen införs undrar vi vilka realistiska förväntningar man kan ha på att den i praktiken gör någon skillnad. Vi ställer oss också frågan om vilken praktisk skillnad det skulle innebära att i läroplanen peka ut rektorn som ansvarig för en allsidig social sammansättning, då denne redan enligt skollagen beslutar om sin enhets inre organisation. Demokraterna delar Göteborgs Stad bedömning att den viktigaste utgångspunkten för den klass- och gruppindelning som rektorn ansvarar för måste vara pedagogiska överväganden, snarare än vilken social bakgrund eleverna har.

Vi anser att man istället måste arbeta aktivt och systematiskt för att alla skolor ska vara bra skolor så att elever inte väljer bort kommunala skolor i sitt närområde. Kommunen behöver aktivt arbeta för att bryta boendesegregationen som ett led att få en mer socioekonomisk blandning på stadens skolor.

Vi vänder oss emot att man i utredningen använder sig av begreppet aktivt skolval, då det i många kommuner råder en kapacitetsbrist som leder till att få elever har möjlighet att erbjudas en vald skolplacering på skolor med högt söktryck. Vi förespråkar därför att man använder sig av att eleverna kan

önska skola snarare än välj, då detta mer rättvist speglar de förhållanden som råder i många kommuner. Vi vill poängtera att i de fall vårdnadshavare inte önskar skola ska det inte leda till några negativa konsekvenser för barnet.

Vidare ställer sig Demokraterna tveksamma till förslaget om att beslut om skolplacering inte ska kunna överklagas av vårdnadshavare. Detta då vi bland annat ser svårigheter i att den skolvals- och placeringsprocess som föreslås skulle bli så förutsägbar och transparent att det motiverar ett borttagande av överklaganmöjligheten.

Demokraterna ställer sig positiva till att syskonförtur, skolspår och geografisk närhet ska få användas som urvalsgrund. Genom att kommuner får möjlighet att inrätta skolspår ökas förutsägbarheten och tryggheten för eleverna vid stadieövergångar. Däremot ser vi svårigheter med kvot som urvalsgrund även om intentionen må vara god. Utredningen bedömer det som mycket svårt att i lagstiftning fastställa väldefinierade och transparenta kriterier för hur platserna inom kvot ska fördelas. Demokraterna vill också påminna om vad bl.a. Diskrimineringsombudsmannen sagt i remissförfarandet över tidigare förslag som handlat om att införa möjligheten att tillämpa kvot. I sitt yttrande över departementspromorian Möjlighet att använda en särskild kvot vid placering i kommunala skolor från 2017 menade DO att ”avsaknaden av lagfästa, väldefinierade och transparenta kriterier för hur platserna inom kvot ska fördelas anses medföra en ökad risk för att den praktiska tillämpningen av bestämmelsen sker på ett sätt som strider mot diskrimineringslagens krav.”

Slutligen anser Demokraterna att enskilda huvudmän bör kunna tillämpa kötid som urvalsgrund, men anser att kötiden ska begränsas till ett fåtal år för att ge alla likvärdiga förutsättningar att söka önskad skola.

Yttrande angående remiss från Utbildningsdepartementet – En mer likvärdig skola - minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning (SOU 2020:28)

Yttrandet

Skolan ska lägga grunden för ett liv med möjligheter och Vänsterpartiet vill därför återupprätta den jämlika skolan. Skolan ska ge alla elever samma möjligheter till en bra utbildning. Men hur mycket elever lär sig beror idag alltmer på vilken skola de hamnar i och vilka föräldrar de har. En skola för ett modernt och demokratiskt samhälle handlar inte bara om att utbilda för arbetslivet – det handlar också om allas rätt till kunskap. Kunskap är en demokratisk rättighet och ingen handelsvara.

Det finns många som hyser förhoppningar att utredningens förslag ska råda bot på en del av problemen som i decennier har tårt på den svenska skolan. Vänsterpartiet anser tyvärr inte att utredningens direktiv har inkluderat alla frågor som bidrar till skolsegregation och problem med resurssättningen. Vi menar att det fria skolvalet i grundskolan och friskolesystemet skulle behöva avvecklas helt. Åtgärderna som föreslås i utredningen kommer därför inte att kunna komma till botten med skolsegregationen. Utifrån den begränsade utgångspunkt som utredningen har haft, instämmer vi i delar av Stadsledningskontorets förslag till yttrande, samt föreslår ett antal förbättringar.

Skolan lämpar sig inte för affärstänkande. En bra utbildning är en mänsklig rättighet. Då ska inte skolor kunna gå i konkurs mitt i terminen. Skattepengar ska gå till elever och personal – inte till skolföretagens vinster. Skolan ska styras för att ge eleverna så bra utbildning som möjligt, inte efter vad som ger mest vinst till de som äger skolorna.

Vänsterpartiet anser att dagens system med ett fritt skolval i grundskolan måste avskaffas och ett nytt system med visionen om allas likvärdiga rätt till kunskap tas fram. Genom ett omvänt perspektiv på skolplaceringar och genom att de fristående skolornas möjligheter att använda sig av segreggerande antagningsregler tas bort, kan en modell som leder till mer likvärdiga förutsättningar för skolor och elever skapas.

Vänsterpartiet hade velat se en djupare genomlysning och mycket skarpare åtgärder för att motverka friskolesystemets segregeringseffekter, och ett slutligt stopp för friskolekoncernernas fria tillgång att plocka ut vinster från våra skattemedel. Tills övriga partier genomför det som deras väljare önskar och sätter stopp för vinster i välfärden, behöver pengaflödet till friskolekoncernerna begränsas. Det är av största vikt för det svenska skolsystemet och för landets kommuner att en ändring av grundbeloppet genomförs, så att kommunerna kan kompenseras för det betydligt större ansvar de har för skolan.